

ADVIES 2503

Prioriteiten van het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

Datum: 5 maart 2025

Voorzitter: Anna Roos

Aanwezigen: Marnik de Bont, Lies Vancayzeele, Virginie Bauveroy, Ivo Shimwa, Leonore Lauwers, Simon Lambrecht, Anna Roos, Stef Vanderspikken, Nikki Kiekens

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 5 maart 2025, onder voorzitterschap van Anna Roos, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

Situering	3
Advies	3
DEEL 1: Randvoorwaarden	3
Zet de kinderrechten extra in de kijker door ze aan elke prioritaire doelstelling en de uitwerking ervan te koppelen.....	3
Zorg voor een ambitieus en transparant totaalbudget voor het JKP, gedragen door zoveel mogelijk beleidsdomeinen en ministers.....	4
Zorg voor duurzame projectoproepen met impact op kinderen, jongeren en hun organisaties.	5
Maak van het JKP een écht transversaal plan.	5
Maak een mooi samenhangend geheel van acties met een zo groot mogelijke impact.	6
Maak per prioritaire doelstelling budget vrij voor onderzoek.	6
Verduidelijk de rol en de werking van de werkgroepen per prioriteit tijdens de uitvoering van het JKP.	7
Betreuk lokale besturen bij het uitwerken van het JKP. Zij zijn het beleidsniveau dat het dichtst staat bij kinderen en jongeren.	7
DEEL 2: Inhoudelijke aandachtspunten	8
Zet in het JKP de noden van kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie voorop.....	8
Onderwijs is een cruciale partner voor een slagkrachtig JKP.....	8
1. Ruimte om Jong te Zijn	9
Creëer meer inclusieve, groene, publieke ruimte voor kinderen, jongeren en hun organisaties door hen te betrekken bij de visie en ontwikkeling van die ruimte en die betrokkenheid te verankeren in de beleidsprocessen.	9
Neem drempels weg voor eigenaars en jeugdorganisaties om gedeeld gebruik van plekken mogelijk te maken en te stimuleren.	10
Werk een Kindnorm uit die vanuit het verkeersveiligheidsbeleid en het beleidsdomein Mobiliteit actief samenwerkt met andere beleidsdomeinen zoals Omgeving en gezondheid.....	10

Informeert jongeren over klimaatveranderingsprocessen en hoe ze zelf een actieve rol kunnen spelen om het tij te keren.....	11
Maak een sterkere koppeling tussen ruimtebeleid voor kinderen en jongeren en gezondheid.	11
2. Goed in Je Vel.....	12
Werk een transversaal plan uit rond geestelijke gezondheid bij kinderen en jongeren, vanuit het principe ‘ <i>health in all policies</i> ’	12
Maak van het toeleiden naar hulp een focus binnen de prioriteit Goed in Je Vel.	12
Zet in op het kruispunt tussen welzijn en onderwijs via onder andere psycho-educatie en een heldere samenwerking tussen welzijn en onderwijs – over de bevoegdheidsniveaus heen.	13
Laat het jeugdwerk een vindplaats zijn waar de brug naar hulpverlening nog stevigere fundamenten krijgt.	13
Het bevorderen van het mentaal welzijn van kinderen en jongeren hangt onlosmakelijk samen met het inzetten op een integraal integriteitsbeleid in alle levensdomeinen van kinderen en jongeren.	14
De digitale leefwereld en haar interactie met mentaal welzijn mag niet enkel van uit een protectionistische reflex benaderd worden, maar moet ook oog hebben voor de kansen en mogelijke positieve effecten.	15
3. Samenleven in solidariteit.....	15
Kinderen en jongeren moeten ruimte krijgen om hun identiteit te ontwikkelen via inclusieve vrije tijd, betrouwbare jeugdinformatie en inclusief onderwijs. Het JKP moet investeren in toegankelijke vrije tijd, cultuursensitief onderwijs en veilige ontmoetingsplekken. Zo zorgen we ervoor dat alle kinderen en jongeren zichzelf kunnen zijn.	15
Geef het recht op vrije tijd en het engagement van jongeren een duidelijke plaats in deze prioriteit.	16
Onderzoek hoeveel vrije tijd kinderen en jongeren in Vlaanderen hebben en hoe ze die ervaren.	17
Vertrek vanuit intersectionaliteit in het vrijetijdsbeleid.	17
Veranker het recht op vrije tijd in het JKP en de prioriteit ‘Samenleven in solidariteit’ met een integrale en intersectorale aanpak.	18
Betrek kinderen en jongeren als volwaardige partners bij het vormgeven van hun vrije tijd op lokaal en bovenlokaal niveau.	18
4. De weg naar volwassenheid	18
Zet in de prioriteit “De weg naar volwassenheid” in op het belang van laagdrempelige jeugdinformatie.	18
Zet in op het ondersteunen van jongeren, specifiek die in kwetsbare contexten, op de weg naar volwassenheid.....	19
Rode draden doorheen de prioritaire thema’s:	20
1. Een stem voor en door.....	20
Voorzie participatie van kinderen en jongeren en hun organisaties in de uitvoering van het JKP.	20
2. Mediawijsheid en digitale leefwereld	20
De digitale leefwereld stelt kinderen en jongeren vandaag voor zowel kansen als bedreigingen. Naast de linken met o.a. welzijnsbeleid vragen we om de brede digitale leefwereld op te nemen als transversale lijn, en dat niet te beperken tot mediawijsheid.	20
Betrek jongeren als ervaringsdeskundigen om mediawijsheid en de digitale kloof aan te pakken.	21

Situering

In 2025 start er een nieuw Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (kortweg JKP). Het Jeugddecreet van 23 november 2023 en het bijbehorende uitvoeringsbesluit van 9 februari 2024 verplicht de Vlaamse Regering om zo'n transversaal beleidsplan op te stellen. Volgens dat decreet (artikel 4) kiest de regering een half jaar na aantreden minimaal drie en maximaal vijf prioritaire transversale doelstellingen. De Vlaamse Jeugdraad kreeg een adviesvraag over de selectie van de prioritaire doelstellingen voor het JKP toegestuurd op 14 februari 2025. Deze selectie wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering op 28 maart 2025. Minister Depraetere vroeg om deze te bespreken en hier een advies over uit te spreken tegen 13 maart 2025.

Elk van deze doelstellingen zal vertaald worden in een projectplan dat moet voldoen aan de beschrijving in het uitvoeringsbesluit tot uitvoering van het jeugddecreet van 23 november 2023 (artikel 3), inclusief de verplichting om aan te geven hoeveel budget er wordt vrijgemaakt voor deze projectplannen.

Het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan is hét belangrijkste instrument dat de Vlaamse Regering in handen heeft om geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid waar te maken. De Vlaamse Jeugdraad hecht hier dan ook zeer veel belang aan en engageert zich om er de komende jaren mee over te waken dat dit ook effectief een krachtig instrument is.

De Vlaamse Jeugdraad bewaakt met dit advies de vastgelegde beleidsdoelstellingen uit het decreet:

- a) gelijke kansen creëren en borgen voor alle kinderen en jongeren;
- b) brede ontwikkelingskansen creëren en borgen voor kinderen en jongeren;
- c) digitale, fysieke en mentale ruimte creëren voor kinderen en jongeren;
- d) de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

In dit advies werden, naast input van de adviseurs, ook aandachtspunten van jeugdwerkorganisaties uit eerdere inputoefeningen op de Commissie Jeugdwerk en vorige adviezen meegenomen (waaronder het [Advies 2404 - Eindrapport JKP 2020-2024](#) en [Advies 1905 – JKP 2020-2024](#)). Dit advies werd goedgekeurd op de adviesraad van woensdag 5 maart.

We geloven sterk in het concept van het nieuw te vormen JKP met enerzijds een duidelijke focus in het aantal prioriteiten en anderzijds het voorzien van middelen om concrete resultaten te boeken op vlak van transversaal jeugd- en kinderrechtenbeleid. We kijken ernaar uit dat deze goede ideeën ook een doeltreffende vertaling krijgen in de finale projectplannen.

Daarom valt dit advies uiteen in twee delen:

- In het eerste deel beschrijven we de **voorwaarden** die voor ons noodzakelijk zijn om van het JKP een sterk plan te maken.
- In het tweede deel geven we **onze inhoudelijke aandachtspunten** mee voor het nieuwe JKP.

Advies

DEEL 1: Randvoorwaarden

Zet de kinderrechten extra in de kijker door ze aan elke prioritaire doelstelling en de uitwerking ervan te koppelen.

Het JKP moet met de vier gekozen prioriteiten een bijdrage leveren aan het garanderen van de 41 effectieve kinderrechten van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK). Het advies van het

Kinderrechtencommissariaat over de beleidsnota Jeugd¹ haalt dit terecht aan en ook de Vlaamse Jeugdraad schuift dit hier graag als eerste adviespunt naar voor.

In de beleidsnota Jeugd van de minister staat namelijk te lezen dat de minister haar beleid wil toetsen aan de kinderrechten. Dat vraagt een overkoepelende visie. **Het JKP biedt de kans om de kinderrechtenbenadering extra in zijn kracht zetten, als belangrijkste instrument om het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid mee vorm te geven.** Het JKP vraagt een engagement van elke minister om diens verantwoordelijkheid te nemen om mee te waken over de kinderrechten en ze mee waar te maken. Die kinderrechtenbenadering bevordert ook de **kinderrechtencultuur binnen de administraties** via de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, creëert linken tussen de werkingen van intermediaire organisaties en zorgt voor meer gemeenschappelijke taal naar andere beleidsdomeinen. We vragen dan ook dat de acties en samenwerkingen binnen het JKP ook **concreet de kinderrechten benoemen** die ze zo mee wil garanderen en realiseren.

In een tijd waar de internationale mensenrechten sterk onder druk staan en hun invulling dreigt uitgehold te worden, kan de Vlaamse overheid met het JKP een duidelijk signaal geven dat ze de kinderrechten serieus neemt en als absolute hefboom hanteert om te blijven werken aan het welbevinden van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel.

Zorg voor een ambitieus en transparant totaalbudget voor het JKP, gedragen door zoveel mogelijk beleidsdomeinen en ministers

Voor het vorige JKP werd vanuit het beleidsdomein Jeugd jaarlijks 1,3 miljoen euro voorzien. Het was de allereerste keer dat een JKP kon rekenen op een vast budget om de prioriteiten en o.a. de onderliggende projectoproepen uit te voeren – een precedent waar de Vlaamse Jeugdraad alleen maar blij om kan zijn.

Uit de beleids- en begrotingstoelichting Jeugd voor het jaar 2025 is niet helemaal duidelijk hoeveel budget specifiek op het JKP geënt is; de budgetlijn waar het JKP onder valt omvat ook de projectsubsidie voor experimenteel jeugdwerk. Daarom vragen we om hier snel transparant in te zijn, al valt te vermoeden dat ook nu om en bij hetzelfde budget specifiek bedoeld is voor het JKP.

Maar: willen we van het JKP een ambitieus plan maken dat echt verschil maakt voor alle kinderen en jongeren, dan is er **bovenop het al voorbehouden bedrag** vanuit het beleidsdomein Jeugd **een stevige extra investering nodig**. De middelen om de vooropgestelde ambities waar te maken moeten geïnvesteerd worden door *alle* relevante beleidsdomeinen, en zitten dus zeker niet alleen bij de beleidssector Jeugd. De engagementen die worden aangegaan en de daaraan gekoppelde budgetten moeten daarom duidelijk en op voorhand benoemd worden in het plan.

Anderzijds moeten in die beleidsdomeinen sommige uitgaven gebeuren die niet vanuit het budget van het JKP mogen worden gehaald. Ter inspiratie, zie hier enkele voorbeelden binnen de prioriteit Goed in Je Vel:

- Het Vlaams Netwerk Kies Kleur Tegen Pesten (zou moeten gefinancierd worden door het beleidsdomein Welzijn, Onderwijs of Jeugd, niet via de budgetlijn van het JKP);
- De implementatie en ondersteuning van de OverKop-netwerken;
- De wachtlijsten in de jeugdhulp;
- Preventieve gezinsondersteuning;
- Ondersteuning bij verontrusting;
- Netwerken Geestelijke Gezondheidszorg en de Conventie Eerstelijnspsychologische Zorg (federaal)
- ...

Dit zijn initiatieven die verder moeten uitgerold worden en dus ook bijkomende financiering en coördinatie nodig hebben. Maar dat is de verantwoordelijkheid van de ministers en bijhorende administratie zelf. Het gaat hier niet over nieuw

---

¹ Kinderrechtencommissariaat, [Advies Beleidsnota Jeugd 2024-2029](#), 2025.

transversaal beleid en valt dus niet onder de opdracht van het JKP. Tijdens het proces van de opmaak van het JKP moet goed afgebakend en benoemd worden wat wel en niet kan.

Zorg voor duurzame projectoproepen met impact op kinderen, jongeren en hun organisaties.

Elk van de gekozen prioritaire doelstellingen zal vertaald worden in een projectplan dat moet voldoen aan de beschrijving in het uitvoeringsbesluit tot uitvoering van het jeugddecree van 23 november 2023 (artikel 3). Dat zegt dat het projectplan de volgende onderdelen moet bevatten:

- 1° het plan van aanpak met acties;
- 2° de betrokken ministers, administraties en stakeholders;
- 3° de budgetten die ervoor worden vrijgemaakt.

In ons vorige advies over de rapportage van het JKP 2020-2024 benadrukten we dat het JKP moet kunnen aantonen waar het **daadwerkelijk voor impact heeft gezorgd voor kinderen en jongeren**. De Vlaamse Jeugdraad is bezorgd dat, wanneer enkel bovenstaande beschrijving als leidraad wordt gebruikt, de beoogde impact en de manier om deze te meten, niet meegenomen zal worden. De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom om per doelstelling de **beoogde impact goed te formuleren en** toe te werken naar een **kwalitatieve benadering op de geleverde initiatieven en inhoudelijke resultaten**. Daarom moet een **degelijke impact en procesevaluatie** meegenomen worden in de acties. Die impactevaluatie moet op die manier georganiseerd worden, dat ze ook voor de organisaties een meerwaarde is (vb. uitpakken met de impact naar een breder publiek en de organisatie zo in de kijker zetten).

Sommige prioriteiten, zoals Ruimte om Jong te Zijn of Goed in Je Vel, waren in het vorige JKP ook aanwezig. Dit schept kansen om te leren uit het geleverde werk en hier en daar **verder te bouwen op de opgedane kennis en inzichten**. De Vlaamse Jeugdraad vraagt om in het nieuwe JKP transparant te zijn wanneer JKP-acties uit het vorige JKP 2020-2024 verduurzaamd of uitgebreid worden, en te verklaren hoe deze acties verder deel uitmaken van nieuw transversaal beleid.

Maar ook binnen het nieuwe JKP is duurzaamheid belangrijk. In het vorige JKP kwam veel kritiek op de projectoproepen. Het ging dan o.a. over de korte indientijd, slechte timing van de oproepen en het feit dat goede initiatieven na projectoproepen niet konden worden verduurzaamd. De Vlaamse Jeugdraad vraagt om de verschillende **projectoproepen** zo planmatig mogelijk aan te pakken, vanaf het uitdenken van elk concept tot en met de praktische implementatie, zodat er een **duidelijke openvolging van projecten** kan gebeuren. En voorzie voldoende tijd om, als dit het opzet is, samenwerkingen goed door te spreken vooraleer een dossier moet worden ingediend. Dit komt de kwaliteit van de projecten enkel ten goede.

Er zijn daarnaast heel wat linken tussen de prioriteiten die kansen geven voor organisaties om het geleverde dossierwerk of ervaring uit de ene projectoproep, ook mee te kunnen nemen bij de andere. Het **benoemen van duidelijke doelgroepen over de projectoproepen** heen, kan daarbij bv. een link zijn. Zo kunnen organisaties doorgroeien tussen projectoproepen heen en zal de impact ook veel groter zijn.

Maak van het JKP een écht transversaal plan.

De Vlaamse Regering heeft heel wat horizontale plannen over transversale thema's zoals welzijn, gelijke kansen, klimaat, integriteit, grensoverschrijdend gedrag en armoede. Zo is er bijvoorbeeld het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Vlaams Energie- en Klimaatplan, het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan, het Actieplan Dak- en Thuisloosheid...

We zijn fan van deze plannen omdat ze het hokjesdenken per beleidsdomein overstijgen. Zoals we al vroeger adviseerden² mogen die plannen voor de Vlaamse Jeugdraad niet zomaar gecopy-pastet worden wanneer het over kinderen en jongeren gaat. Zo voorkom je dubbele planning en administratie en de bijbehorende frustraties. Voor ons moet het **JKP duidelijk maken waar er voor kinderen en jongeren éxtra impact wordt gerealiseerd in deze thema's**. We benadrukken het belang van die keuze en vragen dat die opnieuw gemaakt zal worden bij het nieuwe JKP.

De nieuwe plannen moeten een **duidelijke focus** hebben op kinderen en jongeren en moeten **leiden tot nieuw beleid** en mag niet beperkt blijven tot een herhaling van/overlap met andere bestaande plannen. Het moet hier gaan om **nieuwe plannen**, die vertaald worden in de **bijbehorende budgetten en ondersteuning van andere beleidsdomeinen**.

Veel van de belangrijkste prioriteiten om de kinderrechtsituatie in Vlaanderen te verbeteren zijn sterk met elkaar verbonden. **Transversale samenwerking** tussen beleidsdomeinen is essentieel en moet dus ook zo **concreet mogelijk benoemd worden**.

Maak een mooi samenhangend geheel van acties met een zo groot mogelijke impact.

Zoals eerder vermeld is de doelstelling van het JKP om zoveel mogelijk impact te creëren op het welbevinden van kinderen en jongeren. Dit vraagt een **slimme combinatie van strategieën en werkvormen, gekozen op basis van een maximale outcome en dus de meeste impact op een relatief korte periode (5 jaar)**. De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom om niet enkel te kiezen voor projectoproepen of sensibiliseringscampagnes.

Durf via het JKP dieper te graven en acties te formuleren die focussen op het verzamelen van meer data (zie volgend adviespunt), het aanpassen van regelgeving, het creëren van nieuw beleid, het wegwerpen van drempels voor kinderen en jongeren... Kortom: een mooi samenhangend geheel van acties met een zo groot mogelijke impact.

Maak per prioritaire doelstelling budget vrij voor onderzoek.

Onderzoek helpt om maatschappelijke uitdagingen beter in kaart te brengen en bekend te maken. Het onderbouwt de prioriteiten en helpt beleidsmakers om beslissingen en nieuw beleid te maken. De omgevingsanalyse van 2024 door het departement Jeugd diende als basis voor de aanbevelingen om tot de nieuwe JKP-prioriteiten te komen en legt nieuwe onderzoeksvragen bloot.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt dat de Vlaamse regering ook via het JKP **blijft investeren in het capteren van praktijkkennis en wetenschappelijke kennis over de prioriteiten via kwaliteitsvol onderzoek**. Maak hier dus ook budget voor vrij.

Durf voor de prioritaire thema's ook te investeren in onderzoek dat zich richt naar de beleving van kinderen en jongeren, en specifiek naar kinderen en jongeren in een kwetsbare positie. We merken immers dat kwalitatief onderzoek en dataverzameling hierbij een uitdaging blijft.

² Vlaamse Jeugdraad, [Advies Ontwerp van eindrapport Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019](#), 2019 en [Advies Eindrapport JKP 2020-2024](#), 2024.

Verduidelijk de rol en de werking van de werkgroepen per prioriteit tijdens de uitvoering van het JKP.

Het komende half jaar komen per prioriteit werkgroepen samen die elke prioriteit uitwerken tot een projectplan. In die werkgroepen zetelen stakeholders, experts en administraties. De kabinetten worden op de hoogte gehouden van de vorderingen van de werkgroepen. Het is echter nog niet duidelijk wat de rol van de werkgroepen zal zijn na de uitwerking van het JKP. De Vlaamse Jeugdraad heeft daarbij volgende vragen:

- Hoe ziet de minister de planning van de verdere uitrol van het JKP?
- Wat is de rol van de werkgroepen nog in deze?
- Hoe verhouden deze werkgroepen zich t.a.v. het Horizontaal Overleg?

We hopen doorheen het komende half jaar deze vragen duidelijk beantwoord te zien, ook omdat we geloven dat de werkgroepen per prioriteit weldegelijk nog een rol te spelen hebben in de verdere inhoudelijke opvolging van de implementatie van de prioriteiten. We denken graag mee na over hoe dit zou kunnen worden ingebed.

Betrek lokale besturen bij het uitwerken van het JKP. Zij zijn het beleidsniveau dat het dichtst staat bij kinderen en jongeren.

De Vlaamse overheid heeft een belangrijke taak in het ondersteunen en inspireren van lokale besturen om in te zetten op breed jeugdbeleid. Het JKP is hier het ideale instrument voor. In het vorige JKP werden tal van acties gelinkt aan en gericht naar lokale besturen. Het ging daarbij bv. over het Lokaal Actieplan Straatintimidatie, het project Zorgzame Buurten, buurtgerichte netwerken in kwetsbare buurten, OverKop-huizen, de projectlijn Jongeren en Politie, ...

De Vlaamse Jeugdraad vraagt om in het JKP **goed te benoemen welke acties naar gemeentebesturen zijn gericht of wat hun rol hierin kan zijn**. Per prioriteit zou minimum één actie gericht moeten zijn op lokale besturen. Het kan hier gaan om het lokaal organiseren van netwerken en samenwerkingen, opzetten van experimenten en proeftuinen, organiseren van inspiratiedagen of uitwisseling van praktijken, het ondersteunen van beleidsprocessen en creëren van beleidsinstrumenten, ...

Bovendien zouden lokale besturen gestimuleerd moeten worden om **de regie op zich nemen voor projectoproepen voor lokale initiatieven met bovenlokale uitstraling**. Dit maakt het meer haalbaar voor organisaties en zorgt voor sterkere ingediende dossiers. **Voorzie hiervoor voldoende communicatie, tijd en ondersteuning om deze trajecten op te zetten** (cf. de projectoproep³ uit het vorige JKP voor een investeringssubsidie in kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en de inrichting van jeugdinfrastructuur).

Een sterke ondersteuning voor lokale besturen betekent ook een helder kader vanuit Vlaanderen. Met visie en principes, duidelijke financieringslijnen en ondersteuning vanuit de administraties via samenwerkingskaders die worden opgesteld en VVSG & Bataljong die hierin een expliciete opdracht krijgen.

³ Departement Cultuur, Jeugd & Media, [Investeringsubsidies voor kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en inrichting van jeugdinfrastructuur](#), 2021.

DEEL 2: Inhoudelijke aandachtspunten

Vanuit alle input van het voortraject van het JKP werden in 2024 acht transversale prioritaire uitdagingen en beleidsaanbevelingen⁴ geformuleerd. Die leidden tot de volgende vier prioriteiten, gekozen door minister Depraetere:

1. Ruimte om jong te zijn
2. Goed in je vel
3. Samenleven in solidariteit
4. De weg naar volwassenheid

Wat volgt zijn meer inhoudelijke bedenkingen en aandachtspunten. Eerst geven we (voor het eerst) een aantal bezorgdheden en uitdagingen mee **per gekozen prioritaire doelstelling**.

De thema's '**Een stem voor en door**' en '**Mediawijsheid en digitale leefwereld**' zijn een rode draad doorheen de gekozen prioriteiten en krijgen daarom hier ook nog ruimte voor advies.

Algemene aanbevelingen

Zet in het JKP de noden van kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie voorop.

Kinderen en jongeren uit kwetsbare situaties verdienen meer aandacht in het JKP. Als de coronacrisis ons iets heeft geleerd, dan is het dat kinderen en jongeren met een handicap, met een migratieachtergrond, met een taal- of leerachterstand, die klein behuisd zijn, ... de grootste impact hebben ervaren van de pandemie. We denken daarbij aan het oplopen van leerachterstand, een tekort aan sociale contacten, meervoudige gezondheidsproblemen, ongezonde woonomgeving, ... Deze problematieken kwamen duidelijk naar voor uit de bevraging van het Kinderrechtencommissariaat in 2020⁵. Opgroeien met minder kansen heeft een grote impact op je verdere leven.

Benoem daarom in het JKP bij elk project en actie **welke doelgroep beoogd wordt** en op **welke nood er wordt ingespeeld**.

Onderwijs is een cruciale partner voor een slagkrachtig JKP.

Momenteel zien we in geen enkele beschrijving van een prioriteit een expliciete verwijzing **naar een samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs**. De Vlaamse Jeugdraad maakt zich hier zorgen over. Nochtans neemt het onderwijs een prominente plek in het leven van kinderen en jongeren in en beschikt het beleidsdomein over de grootste instrumenten en handvaten van de Vlaamse Regering. De Vlaamse Jeugdraad ziet veel samenwerkingsmogelijkheden en kansen om het JKP te versterken voor elke prioriteit:

- **Ruimte om jong te zijn:** gedeeld gebruik van schoolinfrastructuur, veilige schoolomgevingen, inrichting van speelplaatsen, ruimte- en klimaateducatie voor de generatie burgers van morgen, ...

⁴ Departement Cultuur, Jeugd en Media, [Transversale prioriteiten en sterke aanbevelingen voor elk kind en elke jongere in Vlaanderen en Brussel](#), 2024.

⁵ Kinderrechtencommissariaat, [Rapport Kinderrechtenperspectief in de coronacrisis](#), 2020.

- **Goed in je vel:** het aangaan van experimenten rond een samenwerking tussen welzijn en onderwijs om zo gezinnen te ondersteunen, uitbreiding NAFT-aanbod of time-out- en time-in-projecten met focus op de leefwereld van kinderen en jongeren, experimenten opzetten rond een kennisrijk curriculum met focus op psycho-educatie (levensstijl, hoe in relatie gaan, inzicht in gevoelens en gedrag), ...⁶
- **Samenleven in solidariteit:** de relatie tussen onderwijs en vrije tijd, buitenschoolse opvang en activiteiten, onderwijs als plek om met georganiseerde vrije tijd in contact te komen, ...
- **De weg naar volwassenheid:** onderwijs als enige plek waar kinderen en jongeren geïnformeerd kunnen worden over sleutelmomenten en waar ze bijna allemaal samen komen. Dit kan bv. via informering via de verschillende minimumdoelen en samenwerking met onderwijskoepels rond de verschillende sleutelmomenten in het leven van kinderen en jongeren.

Aanbevelingen per inhoudelijke prioriteit

1. Ruimte om Jong te Zijn

Creëer meer inclusieve, groene, publieke ruimte voor kinderen, jongeren en hun organisaties door hen te betrekken bij de visie en ontwikkeling van die ruimte en die betrokkenheid te verankeren in de beleidsprocessen.

Ruimte voor kinderen en jongeren staat onder druk in Vlaanderen. Kinderen en jongeren stuiten op heel wat barrières, fysiek en mentaal, die hen verhinderen om volwaardig gebruik te maken van de beschikbare ruimte. **Dat geschikte ruimte voor kinderen en jongeren verdwijnt** is een eerste uitdaging. Het gaat vooral om open ruimte die verdwijnt, zoals onbestemde velden of stukken bos dicht bij de woning. Dat is in de eerste plaats een gevolg van de toenemende verstedelijking, gekoppeld aan een gebrekkige ruimtelijke ordening in Vlaanderen. De publieke ruimte is daarnaast erg belangrijk voor kinderen en jongeren die opgroeien in de stad, zeker voor zij die in dichtbevolkte buurten wonen. Het is een belangrijk deel van hun leef- en ontmoetingsruimte.

Kinderen en jongeren worden meer en meer verbannen naar zogenoemde '**jeugdreservaten**' zoals speelpleinen of speelzones in bossen of plekken bij jeugdlokalen. Ook jeugdwerkorganisaties zoeken naar boeiende speelplekken naast hun eigen terreinen. En ze hebben ook nood aan ruimtes die nog niet ingevuld zijn en niet 'te' openbaar zijn. Op die manier kunnen ze de ruimte zelf nog ontdekken en invulling geven. Publieke ruimte heeft dus ook een grijze zone, waar beleid moeilijk vat op krijgt.

De Vlaamse Jeugdraad juicht daarom toe dat er meer aandacht gaat naar **het ontwikkelen van betekenisvolle en inclusieve publieke plekken voor kinderen en jongeren**, waarin iedereen zijn plek heeft én zich welkom voelt. Dat is niet alleen essentieel, het is ook een recht. Samenspeelplekken⁷, met aandacht voor zoveel mogelijk diverse groepen kinderen, worden als een grote nood ervaren door lokale besturen. Erken de plek en rol van jongeren in de publieke ruimte (ook het 'hangen'), en heb daarbij bijzondere aandacht voor de plek van meisjes. Want jongens en meisjes gebruiken en beleven de publieke ruimte op een andere manier. De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom dat de **lokale besturen ondersteund worden in het creëren van inclusieve plekken**. Er kan veel geleerd worden van onze noorderburen op dat vlak. Het Team Vlaamse Bouwmeester kan hierin een rol opnemen. Dit sluit namelijk aan bij hun taakstelling om het opdrachtgeverschap van de publieke overheid kwalitatiever te maken voor ruimtelijke processen.

Kinderen en jongeren en jeugdwerkorganisaties worden weinig betrokken in hoe ruimtes worden ingericht, waardoor ze zich niet welkom voelen op plekken die zagezegd voor hen zijn bestemd. De Ambassade ging daarom

⁶ Meer over de link tussen Goed in je vel en beleidsdomein Onderwijs, zie p. 13.

⁷ SamenSpeelNetwerk (<https://www.samenspeelnetwerk.nl/>).

samen met De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk en Jantje Beton (NL) op zoek naar goede praktijken waarbij kinderen en jongeren nauw betrokken waren bij de verandering van hun omgeving⁸. Er werd vastgesteld dat dit nog niet breed gedragen is en dat **veel lokale besturen, maar ook ontwikkelaars en studiebureaus niet de kennis hebben** om hiermee aan de slag te gaan. De Vlaamse Jeugdraad raadt daarom aan om de **beleidsprocessen van het departement Omgeving** die een grote impact hebben op het leven van kinderen en jongeren, **te onderzoeken en te analyseren** op welke manier het perspectief van kinderen en jongeren en hun betrokkenheid op die processen kan vergroot worden.

Werken in de publieke ruimte is werken in een netwerk waar zeer verschillende rollen en inzichten (architecten, projectontwikkelaars, bewoners, jeugdwerk, politie ...) samenkomen. Deze moeten elkaar erkennen en waarderen. Jeugdwerkers in de publieke ruimte worden vaak gezien als vrijetijdswerkers, maar ze zijn veel meer dan dat: jongerenwerk verbindt, signaleert, maakt van de publieke ruimte een leeromgeving, inspireert jongeren tot vrijwilligerswerk ... Het is dus belangrijk **om jeugd(opbouw)werkers te betrekken**, want zij opereren vaak in de openbare ruimte en komen rechtstreeks in contact met ongeorganiseerde jongeren. Daardoor vangen zij signalen op en weten ze wat hun noden zijn. Ze kunnen dus een belangrijke rol spelen in het mee bepalen van de prioriteiten binnen dit thema.

Neem drempels weg voor eigenaars en jeugdorganisaties om gedeeld gebruik van plekken mogelijk te maken en te stimuleren.

Vlaanderen is ruimtelijk sterk versnipperd. Omdat er meer ruimte nodig is in Vlaanderen, zullen we slim moeten omgaan met de schaarse ruimte die er is. In de aanzet van de prioriteit focust men dus terecht op het **belang van gedeeld gebruik**. Toch is het niet evident voor het verenigingsleven om van een exclusieve plek te evolueren naar gedeelde ruimtes, één gemeenschappelijke plek voor materiaalstockage of gedeeld gebruik van buitenruimte. Er is de laatste 10 jaar al heel wat expertise en modellering opgebouwd bij De Ambassade en andere stakeholders⁹ om met gedeeld gebruik aan de slag te gaan.

Het JKP kan wel inzetten op het wegnemen van drempels m.b.t. gedeeld gebruik (vb. subsidies die enkel voor 1 sector/type gebruiker worden uitgewerkt) en net **inspireren en stimuleren tot samenwerkingen tussen verschillende sectoren**. Onderwijs (gebruik van scholen door jeugdwerk- en andere organisaties in de vrije tijd) en Sport (gebruik van sportinfrastructuur door bv. niet georganiseerde jongeren) zijn daarbij cruciale partners. Het **ondersteunen van lokale besturen** om zelf lokale ondersteuning te bieden en vraag en aanbod op elkaar af te stemmen is daarbij de sleutel tot succes. Daarnaast moet ook het verenigingsleven zelf nog verder warm gemaakt worden via uitwisseling van *good practices*.

Werk een Kindnorm uit die vanuit het verkeersveiligheidsbeleid en het beleidsdomein Mobiliteit actief samenwerkt met andere beleidsdomeinen zoals Omgeving en gezondheid.

Onze publieke ruimte is sinds de 19de eeuw helemaal geëvolueerd van een verblijfsruimte naar een vervoersruimte. De komst van de auto heeft die monofunctionele invulling nog versterkt, waardoor **spelen op straat nu vaak niet meer mogelijk is**. De toename van de **verkeersonveiligheid** heeft ertoe geleid dat het voor kinderen veel moeilijker wordt om zich zelfstandig in de ruimte te verplaatsen. Hun actieradius wordt steeds kleiner. Op die manier worden hen veel leerkansen ontnomen, wat hen opnieuw kwetsbaarder maakt wanneer ze zich wel in het verkeer begeven. **Het aandeel**

⁸ GoeGespeeld, [Kinderen ontwerpen mee de openbare ruimte](#), 2024.

⁹ De Ambassade, [Handleiding Ruimte Delen](#).

kinderen en jongeren dat voldoende beweegt is bijna gehalveerd in minder dan tien jaar. Amper 19% van de 10- tot 17-jarigen heeft voldoende lichaamsbeweging. Voor kinderen tussen 3 en 9 jaar haalt minder dan een derde de richtlijnen van de WHO, zo bewijst grootschalig onderzoek van Sciensano uit 2022-2023.

De Vlaamse Jeugdraad vindt het goed dat in de prioriteit 'Ruimte om jong te zijn' een focus gelegd wordt op de **autonome mobiliteit van kinderen en jongeren**. Om autonome mobiliteit bij kinderen mogelijk te maken is er een **veilige, vergevingsgezinde omgeving nodig** waar ze kunnen leren door te vallen en weer op te staan zonder grote gevolgen. Maar ook tal van andere maatregelen op vlak van preventie, sensibilisering, betrekken van kinderen en jongeren bij beleid, informatie op maat, enz.

De beleidsnota van minister De Ridder geeft hier ook de nodige kansen om impact te creëren via de **Kindnorm in het verkeersveiligheids- en mobiliteitsbeleid**. Het JKP kan de bredere uitwerking en verspreiding van het idee van deze Kindnorm mee ondersteunen en wie weet zelfs actief linken laten leggen met andere beleidsdomeinen zoals Omgeving en Gezondheid.

Informeer jongeren over klimaatveranderingsprocessen en hoe ze zelf een actieve rol kunnen spelen om het tij te keren.

Om toe te werken naar een meer duurzaam ruimtegebruik en een duurzame omgeving in Vlaanderen is het cruciaal dat de volwassenen van morgen vandaag worden geïnformeerd over deze klimaatvriendelijke vormen van ruimtegebruik, mobiliteitskeuzes, andere vormen van wonen en solidair ruimtegebruik. **Vlaanderen is al koploper op vlak van educatie hierrond**. Er bestaat heel wat waardevol materiaal rond klimaatadaptatieve maatregelen, inspraak in het vormgeven van ruimte door kinderen en jongeren, ... Maar die materialen zijn momenteel vooral gericht naar het onderwijs. Het JKP moet acties opzetten om **jongeren rechtstreeks te informeren** over de gevolgen van klimaatverandering en hoe ze hier iets aan kunnen doen.

Maak een sterkere koppeling tussen ruimtebeleid voor kinderen en jongeren en gezondheid.

Goed in Je Vel is een terechte prioriteit in het JKP en schept ook mogelijkheden om de koppeling te maken met Ruimte om Jong te Zijn. Onderzoek van Instituut Gezond Leven toont namelijk aan dat **de omgeving van kinderen en jongeren een grote impact** heeft op hun ontwikkeling, zelfredzaamheid, het ontwikkelen van een eigen sociaal netwerk, enz. En opnieuw: jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie zijn meer aangewezen zijn op de publieke ruimte en zullen er daarom ook meer de gezondheidsimpact van ervaren. Het instituut ontwikkelde daarom een kennisbundel¹⁰ met ontwerpaanbevelingen voor publieke ruimte vanuit een blik op gezondheid. Welke elementen belangrijk zijn voor een publieke ruimte op maat van kinderen en jongeren is voldoende duidelijk.¹¹

Ook in Nederland zien we een **benadering van publieke ruimte vanuit een gezondheidsreflex** (mentaal welzijn, maar ook preventie voor obesitas, ...). Een van de gevolgen is dat meer professionals zoals buurtsportwerkers, wijkpreventie-actoren, wijkgezondheidscentra enzovoort betrokken worden op het vormgeven en beheren van die publieke ruimte. De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom dat **het JKP een sterkere koppeling maakt met het gezondheidsbeleid van de Vlaamse Overheid en de samenwerkingsmogelijkheden goed onderzoekt** zodat er vanuit het JKP gewerkt kan worden aan een publieke ruimte die mentaal en fysieke gezondheid bij kinderen en jongeren ondersteunt, versterkt en bevordert.

¹⁰ Vlaams Instituut Gezond Leven, [De Impact van je Omgeving op Mentaal Welbevinden](#), 2024.

¹¹ Departement Cultuur, Jeugd en Media, [Een plek op maat en met mate\(n\)](#), 2024.

2. Goed in Je Vel

Werk een transversaal plan uit rond geestelijke gezondheid bij kinderen en jongeren, vanuit het principe *'health in all policies'*.

We maken ons zorgen om het mentaal welzijn van kinderen en we zien hun signalen terugkomen in heel wat recent onderzoek rond (mentaal) welzijn, waaronder het SIGMA-onderzoek¹³. Vanuit het kinderrechtenkader bouwen we heel dit advies op om **voor alle kinderen en jongeren een kwalitatieve, gezonde, veilige en inspirerende opgroei-omgeving te bouwen**. Die bestaat niet alleen uit een goede schoolcontext, maar ook uit hulp waar nodig, een gezonde woonplek, vrije tijd waarin je je talenten en eigenheid ontdekt,... Voldoende en structurele basisvoorzieningen zijn dan ook de sleutel om aan de slag te kunnen met een sterk welzijnsbeleid voor kinderen en jongeren.

Dat zit, zoals eerder in dit advies benoemd, niet alleen bij welzijnsbevoegdheden, maar in elk bevoegdheidsdomein van de Vlaamse Regering. **Voorkomen werkt beter dan genezen**, zeker ook wat dit bevoegdheidsdomein betreft. De Vlaamse Jeugdraad ondersteunt uiteraard de werf in de beleidsnota Welzijn om voor sterke zorg en ondersteuning te gaan, maar we benadrukken hierbij dat structurele oorzaken voor onwelzijn bij kinderen en jongeren daarbij niet verdwijnen: het werkt onvoldoende om laagdrempelige therapie te voorzien als de jongere de rest van de week tegen structurele armoede moet opboksen. Het zal niet helpen om een gezonde levensstijl te promoten als er geen oplossingen gezocht worden om generatiearmoede aan te pakken. **Stap weg van het individueel schuldmodel en erken de verantwoordelijkheid die we hebben als samenleving.**

De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom dat **het JKP geen beleid ondersteunt vanuit het individueel schuldmodel**. Er ligt een meer duurzame beleidskans in het **opzetten van structurele preventie** waarbij er gewerkt wordt aan maatschappelijke oorzaken die een impact hebben op het welzijn van kinderen en jongeren.¹²

De Vlaamse jeugdraad pleit dan ook voor het opmaken van een **ambitieuze 'health & well-being in all policies'-plan** op niveau van de Vlaamse Overheid via impactstudies en vergelijkend internationaal onderzoek. Zo kan er bv. een inspirerend kader worden voorzien voor administraties, kabinetten en middenveld gebaseerd op onderzoek. Preventie in al diens facetten moet worden uitgediept.

Maak van het toeleiden naar hulp een focus binnen de prioriteit Goed in Je Vel.

De weg naar hulp in Vlaanderen en Brussel is bijzonder versnipperd. De Vlaamse Jeugdraad kaartte dit al eerder aan en¹³ is hier niet alleen in. Kinderen en jongeren zelf, maar ook hun opvoedfiguren, leerkrachten, jeugdwerkers, zelfs hulpverleners zien het bos niet meer door de bomen.¹⁴ De **toeleiding naar hulp moet een prioriteit** zijn de komende legislatuur.

Hierbij zijn een aantal maatregelen van belang, waaraan het JKP kan bijdragen: **het onderzoeken van wat de rol is van verschillende intermediairen in de toeleiding naar hulp, het informeren van kinderen en jongeren, samenwerkingen met aanmeldpunten binnen de netwerken Geestelijke Gezondheidszorg** die verder worden uitgebouwd, **steden en gemeenten die ondersteund** worden via gezondheidsmakers en **eerstelijnszones** om te werken aan hun lokale sociale kaart kenbaar te maken.

¹² Vlaamse Jeugdraad, [Mentaal welzijn van jongeren verdient meer dan tijdelijke middelen](#), 2025.

¹³ Vlaamse Jeugdraad, [Ik voel me niet goe en ik weet niet waar naartoe](#), 2024.

¹⁴ Vlaamse Jeugdraad, [Wat de stijging in antidepressivagebruik bij jongeren ons vertelt](#), 2025.

Dit vergt samenwerking met en ondersteuning van VVSG, Bataljong, Vivel, de Netwerken Geestelijke Gezondheid voor Kinderen en Jongeren, Netwerken van Opgroeien (Huizen van het kind, aanvullende zorg, Overkop, geblokkeerde ontwikkelingstrajecten, ...), met ondersteuning van JKP-middelen.

Zet in op het kruispunt tussen welzijn en onderwijs via onder andere psycho-educatie en een heldere samenwerking tussen welzijn en onderwijs – over de bevoegdheidsniveaus heen.

Een kind dat zich niet goed in z'n vel voelt, leert niet. Onderwijs speelt een belangrijke rol:

- In het bespreekbaar maken van mentaal welzijn en ervoor te zorgen dat het bespreekbaar blijft. De laatste jaren is dit al veel verbeterd, maar we moeten hier blijven energie in steken om dat zo te houden. Het is verworven, maar kan teruggedraaid worden als er geen aandacht voor is.
- Om ervoor te zorgen dat jongeren weerbaar worden (de opvoedfunctie van het onderwijs).
- Omdat het domein zich niet enkel houdt in het eigen vakje/ domein, maar invloed heeft op veel facetten van het leven van kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren verdienen maximale ontwikkelingskansen. Dit kan door een **sterke samenwerking tussen welzijn en onderwijs**. Door in te zetten op het garanderen van leerrecht met het oog op het behalen van een diploma of kwalificatie en in de toeleiding naar vervolgoopleidingen in de jongvolwassenheid. Zeker voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties is een goed onderwijstraject een essentiële hefboom om uit die kwetsbaarheid en sociale ongelijkheid te geraken.

Een **geïntegreerde samenwerking tussen onderwijs, welzijn, vrije tijd** en andere relevante actoren is van belang om kinderen en jongeren maximaal aan boord te houden in scholen of om volwaardige alternatieven met leerperspectief te voorzien wanneer dat (tijdelijk) niet meer mogelijk is.

Scholen zijn werkplekken voor welzijnsactoren die hun expertise bijschakelen in de verschillende fasen van het zorgcontinuüm, via nauw overleg met betrokken onderwijspartners (scholen, CLB, pedagogische begeleidingsdiensten en leersteuncentra). Er is nood aan een totaalaanpak voor kinderen en jongeren. **Zet via het JKP in op flankerend welzijnsbeleid** in basisvoorzieningen, op psycho-educatie, op brugfiguren, warm schoolklimaat (we verwijzen ook naar het werk van de Scholierenkoepel¹⁵) en een versterking van CLB. Leerkansen worden zo maximaal gegarandeerd.

Het JKP kan een **breed maatregelenpakket uitwerken waarbij welzijn en onderwijs een structurele samenwerking hebben**. Waarbij er bv. vanuit verschillende actoren samengewerkt wordt aan een plan tegen schooluitval, of inhoudelijke ondersteuning wordt uitgewerkt rond mentaal, relationeel, fysiek, digitaal welzijn, waarbij gezinsondersteuning kan worden ingeschakeld in samenwerking met de CLB's. Zowel rechtstreeks naar kinderen en jongeren als naar intermediären.

Laat het jeugdwerk een vindplaats zijn waar de brug naar hulpverlening nog stevigere fundamenten krijgt.

Wanneer **jeugdwerkers** vertrekken vanuit de kracht van het jeugdwerk en vanuit het DNA van een jeugdwerker, spelen ze een **preventieve rol bij kinderen en jongeren**. We verwijzen hierbij graag naar onze adviezen rond geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid¹⁶ en mentaal welzijn¹⁷ en het onderzoek van Pimento over welbevinden in

¹⁵ Vlaamse Jeugdraad, [Ik voel me niet goe en ik weet niet waar naartoe](#), 2024.

¹⁶ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid](#), 2023.

¹⁷ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Mentaal Welzijn](#), 2023.

jeugdverenigingen¹⁸. Erken het jeugdwerk als de bufferende plek voor het mentaal welzijn van kinderen en jongeren. Het jeugdwerk is een vindplaats voor kinderen en jongeren en heeft een sterke preventieve kracht, jeugdwerkers zijn expert in verbinding. Er wordt daarom gewerkt aan een plek in het jeugdwerk voor ieder kind of jongere, waar ze zich veilig voelen en in verbinding staan met anderen. Jeugdwerkorganisaties werken vandaag ook al sterk en straf samen met heel wat welzijnsactoren, soms expliciet, soms meer impliciet.

Toch vinden kinderen en jongeren in kwetsbare situaties minder toegang tot jeugdwerk. Het is dan ook belangrijk dat zowel de jeugdsector zelf als externe partijen zorgen voor toeleiding naar jeugdwerk. Werk dan ook aan doorgedreven aan een actieplan rond vrije tijd¹⁹ binnen de prioriteit 'Samenleven in solidariteit'.

Het jeugdwerk is een vindplaats voor kinderen en jongeren, laat het jeugdwerk dan ook een plek zijn waar de brug naar hulpverlening nog stevigere fundamenten krijgt en waar zowel kinderen en jongeren als jeugdwerkers kunnen worden ondersteund in deze thema's, waarbij de hulpverlening, van vroegdetectie over vroeg-interventie tot bijschakelen, is afgestemd op het jeugdwerk.

Het jeugdwerk werkt op kruispunten. Heel wat organisaties zijn al actief als brug, maar worden hier niet financieel erkend. Laat dit een kentering zijn.

Als er samenwerking beoogd wordt, dan moet er niet enkel aandacht gaan naar de eigenheid van de sector, maar ook naar de reële impact op de praktijk zoals het verschil in regelgeving en de verschillende financieringslijnen, dat de samenwerking bemoeilijkt. Bijvoorbeeld de aantal begeleider per groep die verschillen in jeugdwerk en hulpverlening.

Experimenteer in het JKP met:

- Psycho-educatie in het jeugdwerk
- Regelluwe zones en andere financieringslijnen voor jeugdwerkorganisaties die zich op kruispunten bevinden met welzijn, justitie, onderwijs, werk ...

Het bevorderen van het mentaal welzijn van kinderen en jongeren hangt onlosmakelijk samen met het inzetten op een integraal integriteitsbeleid in alle levensdomeinen van kinderen en jongeren.

De Vlaamse Jeugdraad vindt het belangrijk dat er gewerkt wordt aan een **integriteitsbeleid in alle levensdomeinen van kinderen en jongeren**.²⁰ Daarbij mag het niet alleen gaan over pesten, maar ook over seksueel grensoverschrijdend gedrag, agressie en discriminatie. En dit in sport, in het jeugdwerk, in het onderwijs, in de hulpverlening, in de cultuur. Er moet hierbij gewerkt worden aan een **kwaliteitsbeleid** (goed omgaan met elkaar in een veilige omgeving), een **preventiebeleid** (het voorkomen van/inzetten op risicovolle situaties) en **reactiebeleid** (goed reageren daar waar het misloopt waarbij er een getrapte verantwoordelijkheid moet zijn).

¹⁸ De Ambrassade, [Onderzoek Mentaal welbevinden in de jeugdvereniging](#), 2023.

¹⁹ Zie p.16.

²⁰ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag](#), 2024

De digitale leefwereld en haar interactie met mentaal welzijn mag niet enkel van uit een protectionistische reflex benaderd worden, maar moet ook oog hebben voor de kansen en mogelijke positieve effecten.

De focus binnen de prioriteit Goed In Je Vel mag niet enkel op het online gegeven liggen. In de toelichting staat nu dat het sociale leven van kinderen en jongeren zich "grotendeels online afspeelt". We pleiten ervoor om de online en offline leefwerelden als evenwaardig te behandelen. Gezien we hierboven zelf ingingen op alle offline aspecten van het sociaal leven van kinderen en jongeren, willen we daarom hier ook nog even ingaan op de digitale leefwereld vanuit een welzijnsblik.

De digitale wereld is immers niet meer weg te denken uit onze manier van leven. Alles is voor een deel digitaal geworden: een afspraak bij de dokter of gemeente, huiswerk maken, activiteiten vinden, zelfscankassa's in de winkel, geen open loketten meer aan een groot aantal treinstations, interpersoonlijke relaties, ... Kinderen, jongeren geven ons signalen dat dit positieve en negatieve kanten heeft. Denk bijvoorbeeld aan wat online beelden kunnen doen bij zowel bij het zoeken en vinden van ondersteuning en gelijkgezinden, als bij het uitvergroten van negatieve gevoelens.

We zien vandaag dat er vaak vanuit een bezorgdheid gekeken wordt naar de **digitale leefwereld die een impact heeft op het (mentaal) welzijn van kinderen en jongeren**. Ook wordt er soms gekeken naar de digitale leefwereld vanuit een integriteitsblik: het is er onveilig, met een grote kans op integriteitsschendingen. Dit kruispunt tussen digitale leefwereld en welzijn en integriteit is een belangrijke insteek om beleidsambities rond uit te spreken. Alleen mogen zij niet in een vacuüm gezien worden. Naast de vele zorgen waar we ambitieus rond moeten werken, zijn er ook kansen waar we even ambitieus rond kunnen werken. Onderzoek toont tot nu toe een genuanceerd beeld waarbij we met vele facetten moeten rekening houden. De vraag blijft om beleidsambities te formuleren gebaseerd op onderzoek bij kinderen en jongeren.

We geloven er niet in dat een zuiver protectionistisch en inperkend beleid ons op langere termijn zal helpen. Het is net beter om nu ook zoveel mogelijk **in te zetten op hoe de digitale leefwereld een ondersteunende rol kan spelen in de ontwikkeling en zelfontplooiing van kinderen en jongeren**, gezien die digitale leefwereld alleen nog maar meer en sneller zal evolueren.

3. Samenleven in solidariteit

Kinderen en jongeren moeten ruimte krijgen om hun identiteit te ontwikkelen via inclusieve vrije tijd, betrouwbare jeugdinformatie en inclusief onderwijs. Het JKP moet investeren in toegankelijke vrije tijd, cultuursensitief onderwijs en veilige ontmoetingsplekken. Zo zorgen we ervoor dat alle kinderen en jongeren zichzelf kunnen zijn.

Ieder kind heeft het recht om zijn of haar eigen identiteit te behouden, de eigen cultuur en godsdienst te beleven en de eigen taal te gebruiken. Dit recht, zoals vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag, is essentieel voor hun persoonlijke ontwikkeling. Om dit te waarborgen is het cruciaal dat kinderen en jongeren **voldoende ruimte krijgen om hun identiteit te verkennen en vorm te geven**. Dat moet ondersteund worden door breed jeugdbeleid. We zijn dan ook blij dat het JKP hier aandacht voor heeft en willen benadrukken dat vrije tijd, onderwijs en de toegang tot betrouwbare jeugdinformatie hierin een sleutelrol spelen.

Vrije tijd is niet alleen een moment van ontspanning, maar ook een kans voor kinderen en jongeren om te ontdekken wie ze zijn. Sportclubs, jeugdbewegingen, cultuuractiviteiten en informele ontmoetingsplekken bieden hen de mogelijkheid om zichzelf uit te drukken, vaardigheden te ontwikkelen en hun culturele achtergrond te beleven. Deze activiteiten dragen bij aan hun zelfvertrouwen en gevoel van verbondenheid. De overheid moet daarom investeren in **toegankelijke en diverse vrijetijdsvoorzieningen**, zodat elke jongere – ongeacht afkomst of financiële situatie – de

kans krijgt om zijn of haar talenten te ontplooien. We verwijzen hierbij ook graag naar ons advies Sociale Inclusie: Toegang tot Vrije Tijd²¹.

Naast vrije tijd hebben kinderen en jongeren toegang nodig tot begrijpelijke en betrouwbare informatie over thema's die hen aangaan: van identiteitsvorming en rechten tot onderwijs- en zorgmogelijkheden. Kwaliteitsvolle jeugdinformatie stelt hen in staat om zelf bewuste keuzes te maken en zich veilig te voelen in hun ontwikkeling. Lang niet alle jongeren komen zomaar in aanraking met jeugdinformatie, omdat ze geen toegang hebben tot schermen, internet, de juiste offline doorverwijzingen of nog niet weten waar ze juiste niet-sturende informatie kunnen vinden. Daarom moet de overheid investeren in **kwalitatieve jeugdinformatie**: laagdrempelig, meertalig en cultuursensitief, digitaal en fysiek waar nodig. Scholen, bibliotheken en digitale platformen zoals WAT WAT spelen hierin een belangrijke rol, net als jeugdwerkers die kinderen en jongeren begeleiden. De rol van WAT WAT om in te gaan tegen informatieversnippering is hierbij belangrijk, gezien jongeren vandaag soms de bomen door het bos niet meer zien met alle verschillende soorten informatiekanaalen.

Onderwijs is tot slot één van de belangrijkste plekken waar kinderen en jongeren hun identiteit vormen en ontwikkelen, het is nu eenmaal de plek waar ze het gros van de tijd doorbrengen en ze in aanraking komen met een heleboel perspectieven. Een inclusief onderwijssysteem zorgt ervoor dat kinderen en jongeren zich erkend en gewaardeerd voelen, ongeacht hun achtergrond. We verwachten dat onze overheid investeert in de toekomst **met kwalitatief en versterkend onderwijs**. Dit kan o.a. door een gebalanceerd beleid rond thuistaal op school, cultuursensitief onderwijs met een brede weerspiegeling van verschillende perspectieven, veilige schoolomgevingen met aandacht voor diversiteit en anti-discriminatie en ruimte voor inspraak van kinderen en jongeren zelf om mee school te maken. Deze aanbevelingen zullen bovendien ook een verschil maken in de kwaliteit van ons onderwijs en de problematiek van het lerarentekort.

Geef het recht op vrije tijd en het engagement van jongeren een duidelijke plaats in deze prioriteit.

Samenleven in solidariteit is een brede en veelzijdige prioriteit binnen het nieuwe Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP). Binnen deze prioriteit moeten het **recht op vrije tijd en het engagement van jongeren** een duidelijke en afgebakende plaats krijgen. Vrije tijd is meer dan ontspanning; het is een fundamenteel recht dat kinderen en jongeren toelaat zich te ontwikkelen, nieuwe vaardigheden te ontdekken en hun plaats in de samenleving te vinden. Tegelijk is **vrije tijd ook een motor voor jong engagement**. Wanneer jongeren de ruimte krijgen om zich te ontspannen en te ontplooien, groeit hun maatschappelijke betrokkenheid. Jeugdwerk, sport, cultuur en vrijwilligersinitiatieven bieden jongeren kansen om samen te werken, verantwoordelijkheid op te nemen en solidariteit in de praktijk te brengen. Dit draagt bij aan hun eigen welzijn én versterkt de sociale cohesie in onze samenleving.

Toch ervaren veel kinderen en jongeren obstakels die hen uitsluiten van volwaardige deelname aan vrijetijdsactiviteiten, zoals financiële drempels, administratieve rompslomp of een gebrek aan activiteiten afgestemd op hun noden. Dit terwijl vrijetijdsparticipatie een recht is, zowel Vlaams als internationaal verankerd waaronder het Kinderrechtenverdrag. Artikel 31 onderstreept het belang van vrije tijd, spel en culturele activiteiten, terwijl artikel 15 het recht op vrijheid van vereniging garandeert. Om deze rechten effectief te maken, moeten beleidsmakers structurele drempels wegwerken en een omgeving creëren waarin alle jongeren kansen krijgen om deel te nemen.

Een sterker vrijetijdsbeleid draagt bovendien bij aan het versterken van jong engagement. Jongeren die voluit kunnen participeren aan georganiseerde vrije tijd, vinden makkelijker hun weg naar vrijwilligerswerk en andere maatschappelijke engagementen. Toch staan jongeren voor verschillende hindernissen, zoals een eenzijdig beeld over vrijwilligerswerk en een groeiende druk op engagementen die niet vergoed zijn – het soort engagementen die nochtans essentieel blijven voor het jeugdwerk. Daarnaast ontbreekt er diepgaand onderzoek naar hun noden en verwachtingen. Bestaande studies, zoals de JOP-monitor en de DOE-meter, bieden waardevolle inzichten, maar bijkomende data is

²¹ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Sociale Inclusie: toegang tot vrije tijd](#), 2025.

nodig om knelpunten zoals administratieve lasten, regelgeving en de balans tussen vrijwilligerswerk en betaalde engagementen beter in kaart te brengen.

Vrije tijd moet echter altijd vrij blijven en mag nooit verplichtend ingevuld worden. Tegelijk moet elke jongere, ongeacht achtergrond of situatie, gelijke kansen krijgen om deel te nemen. Door te investeren in vrije tijd als basisrecht, bouwen we niet alleen aan een inclusieve samenleving, maar stimuleren we ook jong engagement. Het is aan de beleidsmakers van vandaag en morgen om ervoor te zorgen dat vrije tijd toegankelijk is voor iedereen, zodat jongeren zich volledig kunnen ontplooiën en een actieve bijdrage kunnen leveren aan een solidaire samenleving.

Onderzoek hoeveel vrije tijd kinderen en jongeren in Vlaanderen hebben en hoe ze die ervaren.

De vrije tijd van kinderen en jongeren staat onder druk. Signalen uit het jeugdwerk wijzen erop dat school, huiswerk, een studentenjob, de digitale leefwereld, en andere factoren steeds meer tijd in beslag nemen, waardoor de tijd die overblijft om vrij te besteden beperkter wordt. Ondanks die signalen ontbreekt er vooralsnog een duidelijk en actueel beeld van hoeveel vrije tijd kinderen en jongeren effectief nog hebben – en hoe ze die invullen. Er is nood aan onderzoek dat dit in kaart brengt, met specifieke aandacht voor de balans tussen verplichtingen en vrije tijd.

Hier zien we een duidelijke link met de JOP-monitor. Deze brengt regelmatig de leefwereld van kinderen en jongeren in kaart en kan een belangrijke rol spelen in het verzamelen van gegevens over hun vrije tijd. Door hier structureel aandacht aan te besteden, kan beleid beter inspelen op noden en knelpunten. We hebben hierbij niet enkel nood aan cijfers maar ook aan kwalitatief onderzoek om de belevingen in kaart te brengen.

Vertrek vanuit intersectionaliteit in het vrijetijdsbeleid.

Kinderen en jongeren zijn meer dan een label of een enkel diversiteitskenmerk. Hun identiteit bestaat uit een combinatie van verschillende sociale factoren, zoals gender, etniciteit, sociaal-economische status, religie, seksualiteit en leeftijd. Deze kruispunten kunnen zowel kansen als drempels creëren. Om uitsluiting en ongelijkheid beter te begrijpen en aan te pakken, is het noodzakelijk om een intersectionele bril op te zetten binnen het vrijetijdsbeleid.

Organisaties en beleidsmakers hebben vaak blinde vlekken en missen de uitdagingen van diverse jongeren, omdat begeleiders of structuren niet dezelfde ervaringen delen. Dit maakt gerichte bewustwording rond intersectionaliteit essentieel. Daarnaast kunnen rolmodellen met gelijkaardige ervaringen een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van kinderen en jongeren en het wegnemen van drempels. Een intersectionele aanpak vraagt om structurele veranderingen en extra ondersteuning voor wie minder kansen heeft, zodat iedereen zich optimaal kan ontwikkelen.

Naast het belang van intersectionaliteit, is er ook een specifieke focus nodig op kinderen en jongeren in onder andere: verontrustende thuissituaties; die in aanraking komen met jeugdhulp en gerecht; die vroegtijdig de school verlaten en van de radar verdwijnen (NEET-jongeren). Deze kinderen en jongeren hebben een outreachende aanpak nodig, waarbij proactief contact wordt gelegd om hen te ondersteunen en hen opnieuw te verbinden met vrijetijdsinitiatieven en maatschappelijke kansen.

Deze doelgroepen en de noodzakelijke outreachende aanpak moeten expliciet worden opgenomen binnen het thema 'Samenleven in solidariteit' of vanuit de doelgroepenfocus bij de prioriteit 'De weg naar volwassenheid' sterker gelinkt worden. Door intersectionaliteit te combineren met een gerichte outreachende aanpak, zorgen we ervoor dat geen enkele jongere uit de boot valt en dat iedereen de kans krijgt om actief deel te nemen aan het vrijetijdsaanbod en de samenleving.

Veranker het recht op vrije tijd in het JKP en de prioriteit 'Samenleven in solidariteit' met een integrale en intersectorale aanpak.

Een doeltreffend beleid rond vrije tijd voor kinderen en jongeren vereist een integrale en intersectorale aanpak. Toegang tot vrije tijd moet gegarandeerd worden door drempels zoals financiële, culturele en praktische obstakels weg te nemen. Dit kan enkel slagen als niet alleen de vrijetijdssectoren zoals jeugd, sport en cultuur betrokken zijn, maar ook andere beleidsdomeinen zoals onderwijs, armoedebestrijding, welzijn, integratie en gelijke kansen.

We pleiten daarom voor een structurele verankering van het recht op vrije tijd binnen de JKP-prioriteit 'Samenleven in solidariteit', waarbij samenwerking tussen verschillende sectoren van bij de start wordt ingebouwd. Investerings in infrastructuur, ondersteuning voor kwetsbare kinderen en jongeren en toegankelijke vrijetijdsinitiatieven zijn daarbij essentieel om tot een duurzaam en gedragen beleid te komen.

Betrek kinderen en jongeren als volwaardige partners bij het vormgeven van hun vrije tijd op lokaal en bovenlokaal niveau.

Op lokaal niveau is het essentieel dat kinderen en jongeren een stem krijgen in de besluitvorming over vrijetijdsinitiatieven. Er leeft de indruk dat wederzijdse verdraagzaamheid afneemt en dat het gemeenschapsgevoel onder druk staat. Daarom is toenadering nodig tussen de verschillende lokale actoren en het bestuur, zodat samenwerking en betrokkenheid worden versterkt. Kennis van de sociale kaart is hierbij van groot belang. De projectoproepen binnen het JKP moeten zich richten op het stimuleren van deze samenwerking tussen lokale besturen, jeugdwerk en andere stakeholders.

Op regionaal en bovenlokaal niveau moet het JKP ervoor zorgen dat participatie van jongeren niet versnipperd gebeurt, maar structureel wordt verankerd in het beleid. Dit kan door intergemeentelijke samenwerkingen te stimuleren en een breed netwerk te creëren waarin jongerenorganisaties, scholen, culturele instellingen en lokale besturen gezamenlijk werken aan een inclusief vrijetijdsbeleid.

Door jongeren te betrekken als volwaardige partners en hen actief te ondersteunen, zorgen we ervoor dat het vrijetijdsaanbod beter aansluit bij hun leefwereld. Het JKP moet daarom een katalysator zijn voor structurele participatie en samenwerking op alle niveaus, zodat jongeren daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op het beleid dat hen aangaat.

4. De weg naar volwassenheid

Zet in de prioriteit "De weg naar volwassenheid" in op het belang van laagdrempelige jeugdinformatie.

De weg naar volwassenheid duurt lang en wordt gekenmerkt door een **verscheidenheid aan mijlpalen**. De ene jongere is op zoek naar een eerste job, de andere dan weer naar een co-housingplek, een studiekeuze, hun geaardheid, een toekomst voor diens jeugdorganisatie, een waardevolle vrijetijdsbesteding of gewoon weg naar zichzelf. Bovendien is **de weg naar volwassenheid voor elke jongere anders**. Kinderen en jongeren groeien op in verschillende contexten, met veel of weinig toegang tot kansen.

Elk onderwerp uit de omgevingsanalyse valt te benoemen als een mijlpaal op 'de weg naar volwassenheid'. **Elke weg naar volwassenheid is anders per jongere**. Baken die weg, in samenspraak mét jongeren, af in duidelijke mijlpalen en noden. Erken ook dat de wegen van alle jongeren anders zijn, afhankelijk van afkomst, specifieke uitdagingen en

socio-economische achtergrond. Werk daarbij intersectioneel. Jongeren geven zelf aan dat de weg naar volwassenheid ook gekenmerkt wordt door 'verborgen verantwoordelijkheden'. Jongeren leren nergens hoe de huizenmarkt exact werkt, hoe ze hun belastingen in orde brengen of een verzekering afsluiten.

Jongeren hebben dan ook vooral **nood aan correcte, laagdrempelige informatie die hen doorheen die weg gidst, sterke intermediairen die hen toeleiden** naar die informatie of begeleiden en een **beleid dat ijvert voor gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren**. Het is van cruciaal belang dat jeugdwerkers en jeugdinformatiespelers (zoals partners van WAT WAT) jongeren op een sterke manier kunnen ondersteunen in hun vragen op de weg naar volwassenheid. Leren doe je op meer plekken dan enkel de schoolbanken. Erken daarin het belang van een informatieplatform én netwerk als WAT WAT, dat jongeren van 11 tot 24 jaar antwoorden geeft op al hun vragen op de weg naar volwassenheid en **ga geen nieuwe platformen/hulpplekken** ontwikkelen.

Boeiende thema's en linken met andere beleidsdomeinen op de weg naar volwassenheid omvatten volgens ons o.a.:

- Werk/Eerste job
- Onderwijs
- Vrije tijd
- Gelijke kansen
- Wonen
- Zelfontplooiing
- Engagement
- Democratie en participatie

Zet in op het ondersteunen van jongeren, specifiek die in kwetsbare contexten, op de weg naar volwassenheid.

Zoals we hierboven al kort benoemden, is er naast informatie om keuzes te maken op de weg naar volwassenheid ook nog heel wat werk aan de winkel in de verschillende levensdomeinen waarop kinderen en jongeren zich begeven. Er is nog heel veel te winnen in structureel sterker sociaal beleid dat voor alle kinderen en jongeren een verschil maakt. Er bestaan vandaag bv. nog heel wat drempels in arbeidsmarktbeleid, loopbaanbegeleiding, welzijnsbeleid, ... Het JKP is een kans om de kinderrechten te vrijwaren in samenwerking over alle beleidsdomeinen heen. **De 'verborgen verantwoordelijkheden' die we hierboven al benoemden hebben niet voor alle kinderen en jongeren op dezelfde manier een (soms negatieve) impact.** Denk hierbij aan de complexe oorzaken die gelinkt zijn aan het web van armoede zoals financiële geletterdheid, maar ook woonbeleid, welzijnsbeleid, mantelzorg,... We verwijzen hierbij graag naar ons voorgaande advieswerk.

Wees hierbij steeds zeer bewust van kinderen en jongeren die opgroeien in kwetsbare situaties en al dan niet dreigen zonder ondersteuning te vallen, zoals kortgeschoolden en NEET-jongeren, jongeren die in de jeugdhulp volwassen worden en nog niet altijd een warme overdracht hebben naar een volgende leefsituatie, jongeren die discriminatie ervaren, ... Het jeugdwerk en kwalitatieve vrije tijd vullen hierbij voor kinderen en jongeren een bijzondere en heel nabije rol in. Het jeugdwerk bouwde ervaring op rond o.a. NEET-jongeren, rond vorming en competenties opdoen in (kader)vorming als geëngageerde jeugdwerker, en pikt signalen op rond alle levensdomeinen waarin kinderen en jongeren (dreigen te) struikelen... we staan dan ook zeker klaar voor samenwerking en zien hierin ook mogelijkheden binnen het JKP.

We verwijzen hierbij naar ons **advieswerk van de voorbije jaren** over o.a. wonen²², de toegang tot vrije tijd²³, klimaatrechtvaardigheid²⁴, geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid²⁵, ... waarin ook steeds de link gelegd wordt naar jeugdwerk en de nood aan jeugdinformatie.

Rode draden doorheen de prioritaire thema's:

1. Een stem voor en door

Voorzie participatie van kinderen en jongeren en hun organisaties in de uitvoering van het JKP.

Het is een mooie ambitie om een **stem voor en door jongeren als een rode draad** doorheen alle thema's te gebruiken. Vermijd hierbij dat dit echter een principe blijft dat in de praktijk weinig aandacht krijgt. Participatie voor kinderen en jongeren is geen evidentie. Ze verdienen het om als co-creator mee een stem te hebben in beleid dat hen aangaat (zie adviespunt 8 van [advies 2109](#)), maar **hiervoor moet tijd en ruimte geïnvesteerd worden**. De tijd om experiment op te zetten en de ruimte om af en toe te falen om de beste methode te vinden. Zo kom je tot veel duurzamere gedragen projecten in het JKP. En als je kinderen en jongeren bevraagt, is het steeds heel belangrijk om ook aan hen terug te geven wat er effectief met hun input gebeurd is.

Niet elk kind of elke jongere wil ook even intensief betrokken worden op elk proces. Voorzie hiervoor voor hen verschillende mogelijkheden om **op maat te kunnen instappen in het proces**: bij de formulering, ontwikkeling, implementatie en evaluatie van acties en projecten van het JKP en dit zowel om de pen vast te houden, bevraagd te worden, ... Blijf kinderen en jongeren hier actief voor uitnodigen.

Blijf jeugdorganisaties ook betrekken doorheen de uitvoering van het JKP, die als experts rond hun doelgroep en vertrouwensfiguur weten hoe kinderen en jongeren betrokken willen worden en hoe dat best werkt – zeker voor kinderen en jongeren in maatschappelijke kwetsbare situaties, die vaak worden overbevraagd of als 'check' gebruikt worden, zoals duidelijk werd gemaakt in [advies 2501 – Sociale inclusie: toegang tot vrije tijd](#). Jeugdwerkers kennen hun doelgroep ook heel goed en weten wat er leeft. En dat gaat verder dan dat zij kunnen aangeven hoe de doelgroep best bevraagd wordt. Zij hebben ook heel wat inhoudelijke input die relevant is.

Het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) speelt hierin een cruciale rol. Het JKP kan de participatie van jongeren bevorderen op elk niveau en zorgen voor een integrale aanpak die rekening houdt met lokale, regionale en bovenlokale, Vlaams en federaal niveau.

2. Mediawijsheid en digitale leefwereld

De digitale leefwereld stelt kinderen en jongeren vandaag voor zowel kansen als bedreigingen. Naast de linken met o.a. welzijnsbeleid vragen we om de brede digitale leefwereld op te nemen als transversale lijn, en dat niet te beperken tot mediawijsheid.

²² Vlaamse Jeugdraad, [Advies Wonen](#), 2023.

²³ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Sociale Inclusie: toegang tot vrije tijd](#), 2025.

²⁴ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Klimaatrechtvaardigheid](#), 2024.

²⁵ Vlaamse Jeugdraad, [Advies Geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid](#), 2024.

We lezen graag dat mediawijsheid opnieuw de nodige aandacht krijgt als transversale lijn, maar we willen onderstrepen dat **de uitdagingen vandaag echt breder gaan in de digitale leefwereld**. We krijgen van kinderen, jongeren en jeugdwerkers signalen over o.a. het gebrek aan regelgeving door mediaplatformen zelf, de digitale kloof, de nood aan brede competenties in informatiegeletterdheid,... naast de nood aan mediawijsheidsbeleid. Om een voorbeeld te geven: Lang niet alle jongeren hebben toegang tot schermen of internet. Dat zorgt ervoor dat ze niet alleen mediawijsheid ontbreken, maar ook moeite hebben binnen het onderwijs, vrijetijdsbesteding en werkgelegenheid. Voor ons is het daarom duidelijk dat de transversale lijn zou moeten draaien rond die bredere digitale leefwereld inclusief mediawijsheid.

Het is dan ook belangrijk om die uitdagingen **digitale leefwereld van kinderen en jongeren verder in kaart te brengen**, om te kijken naar wat de stem is van kinderen en jongeren hierin, wat wetenschappelijk onderzoek ons vertelt en om dan een breed pakket aan beleidsmaatregelen te voorzien. Van mediawijsheid via onderwijs, tot wetgeving met grote *social media*-platformen, tot betere mogelijkheden om te reageren bij online integriteitsschendingen, en ga zo maar door. Anderzijds mag digitale leefwereld ook niet uitsluitend vanuit de welzijnsblik bekeken worden.

Om zich hierin te verdiepen moet er voldoende tijd genomen worden om dit grondig en breed te bekijken. Dit grote onderdeel dus alleen verder uitdiepen binnen mentaal welzijn doet zowel af aan de brede uitdagingen en kansen rond mentaal welzijn als digitale leefwereld.

Betrek jongeren als ervaringsdeskundigen om mediawijsheid en de digitale kloof aan te pakken.

Zoals we hierboven benoemden, moet mediawijsheid deel zijn van het bredere perspectief op de digitale leefwereld. Mediawijsheid is een begrip dat hoe langer hoe meer een container aan betekenissen en nieuwe werven bevat. De uitdagingen en domeinen waarop mediawijsheid betrekking heeft en waar kinderen en jongeren digitaal hun weg moeten weten door te banen, breiden continu verder uit. We vragen om steevast **te vertrekken vanuit de blik van kinderen en jongeren, veilig gebruik en participatief vormgeven aan beleid rond media**. We benadrukken dus de vraag om vooral niet repressief te werk gaan met verboden en beperkingen, maar wel samen met jongeren op zoek te gaan naar verantwoord mediagebruik. We moedigen dan ook aan dat hier als transversale lijn aan gewerkt wordt binnen het JKP in een groter geheel rond de digitale leefwereld en er zo vanuit verschillende invalshoeken naar gekeken wordt.

Binnen mediawijsheid (als deel van een bredere digitale leefwereld-lijn) denken we o.a. aan deze uitdagingen en kansen:

- Sextortion
- Online grooming
- AI (wordt amper benoemd in de beleidsnota's van de Vlaamse regering, maar is momenteel wel dé tool die jongeren gebruiken voor huiswerkhulp)
- (des)informatie
- Informatiegeletterdheid: weten jongeren nog hoe en waar ze correcte informatie vinden?
- Online pesten
- Sexting
- Influencers
- Schadelijke content